

Divendres 26

Sessió 1 – 11:15 a 13h

- Míriam Villares i Elisabet Roca: *La percepció social del risc costaner: anàlisi i característiques en el litoral català.*
- Sebastià Riutort: *Innovació social: una aproximació en el camp de les energies renovables.*
- Mercedes Martínez: *Transicions a una societat post-carboni.*
- Josep Espluga, Quim Brugué, Marc Parés, Alba Ballester i Júlia Miralles: *Es poden resoldre les guerres de l'aigua mitjançant la participació ciutadana?*

Sessió 2 – 15 a 16:45h

- Renato Marín i Christian Oltra: *Adaptació al canvi climàtic: revisió dels reptes futurs i estratègies en entorn urbans.*
- Rafael Böcker: *Medioambiente y desarrollo agropecuario en Argentina.*
- Mercedes Martínez: *Ciència i participació al moviment ecologista.*
- José Manuel Rodríguez i Marina Requena: *Discursos mediambientals al Delta de l'Ebre i a L'Albufera de València: Una anàlisi comparativa.*
- Diego Teruel: *Presentació de l'Observatori de la Sostenibilitat de les Comarques de Lleida.*

Sessió 1: Divendres 26 d'11:15 a 13h

La percepció social del risc costaner: anàlisi i característiques en el litoral català

Percepció social, anàlisi d'actors, gestió del risc, gestió del litoral

Míriam Villares, Elisabet Roca
miriam.villares@upc.edu

Es pot definir el paisatge del risc costaner com la totalitat o el conjunt de riscos als que està sotmesa la costa. La seva caracterització implica una aproximació en què es defineixen totes les amenaces que hi actuen, les conseqüències i els danys que generen. En aquesta relació, el coneixement de la percepció social és especialment necessària per la diversitat de valors potencialment afectables: físics, ambientals i socioeconòmics. La comunicació forma part dels resultats d'un projecte <http://lim-ciirc.upc.es/pairiscm>, l'objectiu general del qual és caracteritzar el paisatge del risc tant d'origen natural, com antropogènic i avaluar la seva interacció. L'àmbit és la costa del Mediterrani Català. Es tracta d'analitzar la percepció del risc dels actors involucrats en la costa i identificar el pes de la component social en el paisatge del risc (anàlisi institucional i identificació del sistema d'actors amb responsabilitats en la gestió) i determinar els aspectes rellevants de les amenaces, valors afectats, importància, conseqüències i sistemes de prevenció i gestió. El mètode comportarà el disseny i aplicació d'una enquesta a un grup d'experts i gestors per obtenir informació sobre els impactes socioeconòmics a escala regional i sobre els diferents riscos a avaluar. Es pretén sondejar (entre d'altres) a: responsables de plans de prevenció de riscos, polítics de l'administració autonòmica, estatal i municipal, científics, tècnics i experts en els diferents tipus de riscos, per a conèixer les afectacions sobre les activitats de turisme i lleure, els banyistes, les instal·lacions de temporada a les platges, les infraestructures de la mobilitat i transport, els ports, els passeigs marítics, càmpings, agricultura, etc

Innovació social: una aproximació en el camp de les energies renovables

Innovació social, cooperativa, energies renovables, empresa social

Sebastià Riutort Isern
sriutort@ub.edu

Les dificultats que travessen les nostres societats en l'actual conjuntura ha anat produint un ampli interès per debatre, conceptualitzar i analitzar la *innovació social*. El concepte, però, no està absent d'ambigüitats i d'una utilització sovint confusa. S'assumeix, en termes generals, que la innovació social ofereix noves respostes i solucions als reptes i necessitats socials, econòmiques i mediambientals del moment. S'apunta al sector de la sostenibilitat i de l'economia social com espais catalitzadors d'innovació social. En aquest sentit, per exemple, queda molt per recórrer en l'anàlisi del paper de les empreses socials, i en particular les cooperatives, en generar i difondre pràctiques innovadores en el camp de les energies renovables. En el context europeu han anat emergint diferents cooperatives de ciutadans per la producció i consum d'energies renovables sota el nom de REScoops (*Renewable Energy Source Cooperatives*). A Catalunya també ha incidit en força aquest fenomen tenint en compte el desenvolupament reeixit de Som Energia, cooperativa pionera a l'Estat espanyol. Són, totes aquestes, iniciatives locals que busquen una transformació ecològica i democràtica de l'actual model energètic. Davant l'interès analític que suposen les REScoops i el concepte d'innovació social, aquesta comunicació presenta tres objectius. Primer, explorar el concepte d'innovació

social fent una revisió de les diferents aproximacions i discutint la seva dimensió com a procés i com a resultat. Segon, discutir les distintes possibilitats del sector de l'economia social i del sector de l'economia verda com a nous vectors d'innovació social. Tercer, a partir de la revisió feta del concepte, plantejar la rellevància analítica d'aplicar-se en l'estudi específic de les REScoops.

Transicions a una societat post-carboni

Societat "postcarboni", canvi social, petjada ecològica, decreixement, distribució de recursos

Mercedes Martínez Iglesias
mercedes.martinez@uv.es

Es presenta el projecte d'investigació del Ministeri de Ciència i Innovació pertanyent al Pla nacional de R+D+i, CSO2011-24275: Transicions a una societat post-carboni: impactes redistributius i vida quotidiana en un context d'energies no-fòssils i canvi climàtic. El concepte bàsic d'aquest projecte és que la transició a una societat 'post-carboni' no pot dur-se a terme només mitjançant més eficiència energètica o mitjançant canvis en les polítiques del govern, sinó que exigeix a més profundes transformacions dels estils de vida, pautes de consum i formes d'urbanització, així com d'altres aspectes de l'organització social. Conseqüentment, el projecte se centra en el "costat de la demanda" de la via cap a societats europees post-carboni, emfatitzant les seues dimensions socioculturals.

Tres enfocaments específics es combinen sota la perspectiva general d'una "cultura de la suficiència": a) història soci-antropològica dels desenvolupaments tècnics; b) soci-ecologia de la vida quotidiana i les formes de consum sostenibles; c) investigació del canvi i el moviment social encarnats en iniciatives i comunitats creatives (innovadores). Es tracta de generar informació al llarg de tres eixos: a) estudis de cas d'experiències locals que constitueixen ferments actius, mostres de la capacitat de la societat civil per a prendre la iniciativa i formular propostes; b) registre dels valors, actituds i comportaments de la població que poden connectar-se amb els elements de canvi abans al·ludits, potenciant o difonent els seus efectes; c) consideració de les característiques culturals, amb el propòsit d'elaborar un discurs específic sobre la transició cap a una societat post-carboni com alguna cosa determinat per les condicions existents en les diferents societats.

Es poden resoldre les guerres de l'aigua mitjançant la participació ciutadana?

Participació, aigua, planificació hidrològica, conflictes socioambientals.

Josep Espluga, Quim Brugué, Marc Parés, Alba Ballester, Júlia Miralles
josepluis.espluga@uab.cat

La gestió territorial de l'aigua és un àmbit sovint conflictiu que històricament s'ha regit per una lògica predominantment tecnocràtica, amb una presa de decisions limitada a uns pocs i poderosos actors. Des de l'any 2000, la Directiva Marc de l'Aigua imposa una sèrie de nous criteris que obliga a tenir en compte dimensions ambientals, econòmiques i socials tot avançant cap a una 'nova cultura de l'aigua'. Un dels requeriments que introdueix la DMA és que a l'hora d'elaborar els nous Plans hidrològics s'ha de comptar amb participació ciutadana. En la present comunicació s'analitzen els processos participatius duts a terme per a l'elaboració del nou Pla de Gestió de Districte de la Conca Fluvial de Catalunya (2010), que té com a objectiu fer compatible la garantia de disponibilitat d'aigua per als diferents usos del territori, amb uns

nivells de qualitat ecològica tant de l'aigua com del medi que l'acull. En primer lloc, s'analitzarà com han funcionat els processos participatius realitzats a les conques internes catalanes, per a després avaluar els resultats obtinguts (tant tangibles com intangibles). La metodologia utilitzada ha consistit en una combinació d'anàlisi documental (textos generats durant el procés) i d'entrevistes en profunditat als principals actors implicats (N=30). Com a conclusió, s'observa que els processos participatius duts a terme han tingut uns impactes limitats però no menyspreables en la redacció final del Pla de gestió, i, al seu torn, han generat una xarxa d'actors relativament consistent, però no s'ha aconseguit entrar a fons en els temes més conflictius, principalment a causa de la incapacitat de l'administració per a transcendir la lògica sectorial i donar respostes més integrals i integrades. En la comunicació s'identificaran també les principals similituds i diferències del cas català respecte els processos desenvolupats a la resta de conques hidrogràfiques de la península Ibèrica.

Sessió 2: Divendres 26 de 15 a 16h

Adaptació al canvi climàtic: revisió dels reptes futurs i estratègies en entorn urbans

Adaptació, canvi climàtic, ciutats, revisió

Renato Marín, Christian Oltra
renato.marin@ub.edu

En les properes dècades, les ciutats de tot el món experimentaran els impactes de l'augment de la temperatura global. No obstant, a diferència de la mitigació, l'adaptació de les ciutats del nostre entorn continua com una qüestió secundària. Aquest article revisa la literatura en adaptació al canvi climàtic en ciutats amb l'objectiu de comprendre els reptes i les dimensions implicades en l'adaptació de les ciutats. Identifiquem sis grans factors en l'adaptació de les ciutats: polítiques públiques i planificació urbana; recursos; eficàcia col·lectiva; tecnologia i infraestructures; informació y coneixement; actituds, consciència i motivacions. Caracteritzem les distintes estratègies d'adaptació existents i il·lustrem aquestes intervencions a partir de casos concrets documentats en diverses ciutats: San Francisco, Chicago, New York, LA, Toronto, Londres, Melbourne, Makati, etc. Finalment, discutim la necessitat d'avaluar i investigar de forma sistemàtica la capacitat d'adaptació de les ciutats del nostre entorn al canvi climàtic.

Medioambiente y desarrollo agropecuario en Argentina

Medioambiente, sector agropecuario, Argentina

Rafael Böcker Zavaró
rafael.zavaro@urv.cat

Esta ponencia analiza las consecuencias que tiene para el medioambiente los modelos agropecuarios en Argentina. En un extremo se encuentra el modelo de primarización de la economía basado en la renta sojera, la exportación de commodities y la implantación de monocultivos de especies transgénicas, o con tecnologías de insumos, capital-intensivas. En el otro extremo, se encuentra el modelo de agricultura familiar, basado en producciones diversificadas, con mayor predominio de tecnologías de procesos, vinculado a mercados de proximidad y con predominio de mano de obra familiar. Nos preguntamos por la sostenibilidad del desarrollo en ambos modelos, no sólo en términos técnicos-productivos, sino en cuanto a cuestiones como la biodiversidad, la salud alimentaria y el uso de la tierra. El problema de fondo

no es otro que el de la soberanía alimentaria, que alude al derecho de los pueblos a decidir qué se produce y cómo y, en definitiva, quiénes producen y para quién.

Ciència i participació al moviment ecologista

Ciència, moviment ecologista, conflictes socio-ambientals

Mercedes Martínez Iglesias
mercedes.martinez@uv.es

La comunicació abordarà principalment els resultats d'un estudi quantitatiu de l'opinió dels membres actius del moviment mediambiental espanyol sobre els conflictes socioecològics en què han estat involucrats i el paper de la ciència i els experts en ells. Més concretament, es tractarà sobre la percepció dels conflictes des del moviment social, les opinions sobre la ciència i la participació en el moviment ecologista de l'estat espanyol.

Els resultats que es presenten i s'analitzen aquí ha estat obtinguts mitjançant una enquesta per internet o online. Es pretenia arribar a un segment específic de la població: els i les participants actius en moviments i accions ciutadanes motivats per conflictes mediambientals o amb implicacions mediambientals. Es va elaborar una mostra molt representativa dels moviments ambientalistes a l'estat espanyol, de la qual s'ha obtingut resposta, amb informació i opinions sobre un nombre significatiu de conflictes, entre ells els més importants dels últims deu anys. La comunicació estarà dedicada a presentar i comentar alguns resultats d'esta enquesta. La enquesta pot considerar-se molt representativa de la opinió de la part més activa del moviment social ecologista a Espanya.

Discursos mediambientals al Delta de l'Ebre i a L'Albufera de València: Una anàlisi comparativa

Ecologia política, investigació qualitativa, discursos mediambientals

José Manuel Rodríguez Victoriano, Marina Requena i Mora
marinarequena@gmail.com

La comunicació que aquí es presenta n'és part d'una recerca on s'analitzen, des d'una perspectiva comparativa, els discursos en torn al medi ambient a L'Albufera i al Delta de l'Ebre així com la seva vinculació amb els diferents sectors socials i els diferents processos d'identitat que travessen les esmentades zones d'aiguamolls. La investigació s'inscriu en la perspectiva de l'ecologia política. En la primera part es descriu, a grans trets, epistemològicament i teòricament dita perspectiva.

En la segona part es desenvolupa la regulació metodològica. Un disseny inscrit en el àmbit de l'Escola de Qualitativisme Crític de Madrid. Les pràctiques metodològiques emprades per al treball empíric han estat el grup de discussió i l'entrevista semiestructurada. Unes pràctiques mitjançant les quals, a la investigació, s'han produït els discursos col·lectius diferenciats i s'han aconseguit les vivències dels subjectes front a la problemàtica medi ambiental i com es lliguen, a aquesta problemàtica, els diferents processos d'identitat. A partir d'aquestes vivències els subjectes tenen unes estratègies front a la problemàtica ecològico-social. Els materials empírics resultants han permès definir unes posicions ideològiques dominants sobre el medi ambient en funció de la seva relació amb els processos de modernització de la societat valenciana i la societat ebreca. A partir de la seva anàlisi i interpretació la investigació contextualitza les opinions, actituds i valoracions en tant que la reconstrucció discursiva de les experiències dels subjectes, estan condicionades tant per la seva posició social com per la intensitat de la modernització

viscuda associada a la creació d'unes identitats més o menys acorades en la protecció de la naturalesa. A més a més, aquestes identitats vindran definides pels processos històrics i socials que caracteritzen els territoris.

Presentació de l'Observatori de la Sostenibilitat de les Comarques de Lleida

Observatori, Sostenibilitat, Lleida

Diego Teruel Roca
ditero373@gmail.com

Presentació de l'Observatori de la Sostenibilitat de les Comarques de Lleida. Amb la finalitat de mesurar i avaluar periòdicament el progrés de les comarques de Lleida cap a la sostenibilitat.